

Ministerieel besluit tot bescherming als monument van de portierswoning van de "Boterhalle" met toren en poortdoornit in Diksmuide

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, 1, 7;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 24 juli 2009, 4 december 2009, 6 juli 2010, 7 juli 2010, 24 september 2010, 19 november 2010, 13 mei 2011, 10 juni 2011, 9 september 2011 en 14 oktober 2011;

Gelet op het ministerieel besluit van 5 juni 2013 tot vaststelling van een ontwerp van lijst van de als monument te beschermen portierswoning van de "Boterhalle" met toren en poortdoornit in Diksmuide;

Gelet op de behandeling van de uitgebrachte adviezen en ingediende bezwaren door Onroerend Erfgoed en gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 8 mei 2014,

BESLUIT:

Artikel 1. Wordt beschermd overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012:

Wegens de historische en de sociaal-culturele waarde als monument:
portierswoning van de "Boterhalle" met toren en poortdoornit, gelegen in
Diksmuide, Grote Markt 28

bekend ten kadaster:

Diksmuide, 1ste afdeling, sectie B, perceelnummers 255M (deel), 255P (deel)

zoals afgebakend op bijgevoegd plan.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Historische waarde en sociaal-culturele waarde:

Diksmuide - reeds in de herfst van 1914 bijzonder hard beproefd tijdens de IJzerslag - is één van de drie frontsteden waarin bijna geen enkel gebouw de oorlog overleefde. Hierdoor vormt de stad een belangrijke materiële getuige van de Eerste Wereldoorlog, die de frontstreek jarenlang in zijn greep hield ten koste van 100.000 en levens.

De in situ wederopbouw van de stad was na de enorme verwoestingen niet vanzelfsprekend, cf. de aanvankelijke scepsis van o.m. de pers. De historiserende wederopbouw wou de getraumatiseerde bevolking haar trots teruggeven. Het 'pittoresk' herbouwde stadscentrum waarvan de "Boterhalle" (portierswoning) met toren en aanpalende poortdoornit een voorbeeld vormt - in het interbellum "een altijddurende tentoonstelling van oude-Vlaamse bouwkunde" genoemd - staat dan ook in schril contrast met archiefbeelden van totale verwoesting.

Bij het project van de "Boterhalle" wordt een nieuwe functie ingebracht in het heropgebouwde stadscentrum, op de Grote Markt: door een overdekte halle (heden verbouwd) wil het stadsbestuur de oude botermarkt nieuw leven inblazen. Voor de bijhorende portierswoning wordt gekozen voor een historiserende wederopbouwarchitectuur, in combinatie met de historische reconstructie van de toren van het "Sint-Jorishof" (vml. Schuttersgilde), die uittorent boven de woning. De poortdoornit rechts aansluitend bij de portierswoning verschaft enerzijds toegang tot de achterliggende boterhalle, cf. opschrift boven de poort. Anderzijds vormen poorten een beeldbepalend en zich herhalend gegeven op de Grote Markt, vanuit deze poorten worden zichtassen gecreëerd, bij deze poort op de toren van de Sint-Niklaaskerk. Omgekeerd is de toren van de "Boterhalle", met de leien peerspits heel beeldbepalend vanaf de Grote Markt.

Historische, in casu architectuur-historische waarde:

Na de totale vernietiging lokt de wederopbouw hevige discussies uit, dit reeds in 1916 met een in Parijs goedgekeurd 'lijnrichtingsplan'. In weerwil van de suggestie van een nieuwe stad naast de puinen, wordt in 1919 beslist tot de in situ wederopbouw. De eerste bouwactiviteit betreft de private woningen vanaf 1919 met piek in 1921-1922. De herbouw van de "Boterhalle" met portierswoning, een nieuwe openbare functie, volgt pas in 1928 en sluit de wederopbouw van de Grote Markt af.

De wederopbouw wijst de vooroorlogse 'witte stad' met bepleisterde lijstgevels af, en kiest ervoor om het 'middeleeuwse' Diksmuide te herstellen. Stadsarchitect J. Viérin opteert waar mogelijk voor een historische/ historiserende reconstructie van de in 1914

nog bewaarde 16de- of 17de-eeuwse panden, in 'blote' baksteen. Het "Sint-Jorishof" (Koning Albertstraat) wordt echter niet heropgebouwd, maar de toren ervan wordt wel gereconstrueerd, uittorenend boven de portierswoning van de "Boterhalle".

De portierswoning van de "Boterhalle" vormt een belangrijk voorbeeld van historiserende stedelijke wederopbouw, met een historische reconstructie van de toren van de schuttersgilde. Het betreft bovendien een ontwerp door de Diksmuidse stadsarchitect, hierin bijgestaan door Lucien Coppé, eveneens een belangrijk architect bij de Diksmuidse wederopbouw. De portierswoning is opgetrokken in een historiserende en regionaal geïnspireerde baksteenarchitectuur (in 'blote' gele baksteen): de lijstgevel wordt geritmeerd door rechthoekige muuropeningen op bakstenen afzaten in korfboognissen, geprofileerde korfboogdeur met afzonderlijk bovenlicht en trapgevels als zij- en achtergevel. De beluikte benedenvakken van de bovenvensters refereren aan het zelfde gegeven bij het stadhuis. Het zadeldakvolume van de woning is bewust laag gehouden t.o.v. de hogere toren met leien peerspits en windwijzer. De sierlijke poortdoorrit is afgewerkt met het opschrift "Boterhalle" en een leien zadeldakje.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006, 5 juni 2009, 4 december 2009, 10 juni 2011 en 22 juni 2012 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994, 22 augustus 2006, 18 september 2009, 11 januari 2010, 2 augustus 2011 en 27 juli 2012).

Brussel,

30-06-2014

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Toerisme en Vlaamse Rand

Geert BOURGEOIS